

100 VALITUD NOVELLI

V RAAMAT

O. HENRY

O. H E N R Y

1 0 0 S E L E C T E D S T O R I E S

Esmakordselt eesti keeles.

Raamatu eesti keeles kirjastamise õigus kuulub
eranditult kirjastusele E R S E N.

Antud raamatu materjalide ükskõik milline kasutamine
kas tervikuna või osaliselt ilma valdaja loata on õigusvastane
ja seadusega karistatav.

Toimetanud Virve Pillau
Korrektor Inna Viires

Trükiväljaanne © 2002 Kirjastus E R S E N
Elektrooniline väljaanne © 2011 Kirjastus ERSEN
Raamatu nr 10541

I S B N 978-9949-20-200-3

Kirjastuse ERSEN kõiki e-raamatuid võite osta Interneti-poest
aadressil www.ebooks.ee

SISUKORD

LAS MA KATSUN SU PULSSI.....	7
SEADUS JA KORD.....	23
MARTIN BURNEY MUUNDUMINE.....	41
SAATUSE TEED.....	47
AKOLAADI VALVUR.....	75
VEETLEV PROFIIL.....	87
“SISUST JÄRGMISE TÄHTSUSEGA”.....	97
TOPELTPETTUR.....	117
MUSTA KOTKA TÄHELEND.....	132
UUS USUPUHASTUS.....	147
“VÄIKESE RHEINSSCHLOSSI” HELLEBARDJEER.....	157
KAKS RENEGAATI.....	170
IHNE ARMATAJA.....	185
DOUGHERTY NÄGIJAKS SAAMINE.....	193

LAS MA KATSUN SU PULSSI

NIISIS läksin ma arsti juurde.

“Millal te viimati alkoholi jõite?” küsis too.

Vastasin, pead kõrvale pöörates: “Oh, suhteliselt ammu.”

See oli noor arst – umbes kahekümne-neljakümne eluaasta vahel. Ta kandis lillasid sokke ja vaatas mind nagu Napoleon. Ta meeldis mulle kohe esimesel pilgul.

“Näitan teile,” ütles ta, “missugune efekt on alkoholil teie seedetraktile.” Arvan, et ta ütles “seedetrakt”, kuigi ta oleks samahästi võinud kasutada ka sõna “enesereklaam”.

Arst tõmbas mu vasaku särgikäise küünarnukini üles, tõi viskipudeli ja kallas mulle ühe napsi. Ta näis mulle nüüd rohkem Napoleoni sarnane. Ta hakkas mulle üha rohkem meeldima.

Siis pani ta mu käe ümber tihedalt liibuva sideme, peatas sõrmedega mu pulsi ja pigistas kummiballooni, mis oli ühenduses termomeetrisarnase värgindusega. Elavhõbedasammas hüples üles-alla ning mulle tundus, et see ei jäänud kusagil pidama, kuid doktor ütles, et see näitas kakssada kolmkümmend seitse või sada kuuskümmend viis või midagi selletaolist.

“Nüüd te näete,” lausus ta, “mida alkohol teeb teie vererõhuga.”

“Imestusväärne,” ütlesin mina. “kuid kas sellest katsest piisab? Andke mulle veel üks ja proovime teise käega.” Kuid ei!

Siis haaras ta mu käe oma kätte. Arvasin, et minu viimne tunnike on peagi käes ja ta jätab minuga jumalaga. Kuid ainus, mida ta tahtis, oli torgata nõel mu sõrmeotsa ja võrrelda punast viiekümnesendist tilka stendilt võetud erivärviliste laastudega.

“See näitab hemoglobiini taset,” selgitas ta. “Teie veri pole õiget värvi.”

“Tõtt-öelda peaks see küll sinine olema,” vastasin mina, “kuid meie maa on üks suur sulatuskatel. Mõned mu esivanemad olid ristirüütlid, kuid kuna nad said paari Nantucket Islandi elanikuga väga lähedasteks, siis...”

“Tahtsin öelda,” ütles doktor, “et teie veri on liiga hele.”

“Ah,” laususin mina, “asi on siis naisevõtu asemel hoopis sobivuses.”

Doktor koputas raevukalt mu rinnapiirkonna läbi. Ma ei teadnud enam, keda ta mulle kõige enam meenutab – Napoleoni, Battlingit või lord Nelsoni. Ta nägu oli surmtõsine ning ta ütles, et enamiku mu ihuhädade põhjuseks on seesamunegi. Maksin talle viivitamatult viisteist dollarit.

“Kas mõni neist on surmav?” küsisin mina. Arvasin, et kuna olen teemaga otseselt seotud, peaksin asja vastu veidi huvi ilmutama.

“Kõik,” vastas ta rõõmsalt. “Kuid progresseerumist on võimalik peatada. Küllaldase hoolitsuse ja pideva ravi korral võite elada kaheksakümne viie või üheksakümne aastaseks.”

Hakkasin doktori arve peale mõtlema. “Kaheksakümne viiest peaks piisama,” jõudsin otsusele. Tegelikult maksin talle isegi kümme dollarit rohkem.

“Esimene asi, mida teha tuleks,” lausus ta uuenenud tundelisusega, “on otsida sanatoorium, kus saaksite täielikult end välja

puhata ja lasta närvidel taastuda. Tulen teiega kaasa ja valin sobiva välja.”

Niisiis viis ta mind Catskilli hullumajja. Maja asus kõrge mäe tipus ning väliskülalised käisid siin haruharva. Kõikjal, kuhu silm ulatus, polnud muud kui kivid ja kaljud, paar teerada lumes ning üksikud männid. Noor hooldusarst oli ülimalt vastutulelik. Ta andis mulle napsi ilma, et oleks pannud mu käe ümber rõhksidet. Oli parajasti lõunaoote aeg, niisiis kutsuti meid sööma. Söögitoa väikeste laudade taga istus umbes kakskümmend patsienti. Noor hooldusarst tuli meie laua juurde ja ütles: “On tavaks, et meie maja külalised ei nimeta end patsientideks, vaid puhkusel olevateks väsinud daamideks ja härradeks. Pole lubatud vähimigi vihje nende haigusele.”

Minu arst hüüdis valjult ettekandjat ja käskis mulle tuua fosfoglütseraat-laimiputru, koerakuivikuid, soodapannkooke ja oksepähkli teed. Ruumis oli kuulda häält, mis meenutas nagu äklist tormiili männilatvades. Seda sünnitasid “külalised”, kes valjult omavahel sosistasid: “Neurasteenia!” Ainult üks suure ninaga mees, kes istus minust küllalt kaugel, ütles: “Krooniline alkoholism.” Lootsin temaga hiljem jutuotsa peale saada. Hooldusarst pööras ümber ja läks minema.

Umbes tund pärast lõunaodet viidi meid majast viiekümne jardi kaugusel asuvasse töökotta. Sinna-tänna sagivaid “külalisi” valvas hooldusarst ning tema abiline-tallalakuja – suurte jalgade ja sinise sviitriga mees. Ta oli nii pikk, et ma ei oska päris kindlalt öelda, kas tal oli nägu või ei, kuid “Raudrüüde Pakkimise Kompanii” oleks tema kätepaariga väga rahule jäänud.

“Siin,” lausus hooldusarst, “leiavad meie külalised füüsilise pingutuse, õigemini reageerimise abil, rahu mineviku muredest.”

Töökojas oli treipink, puusepa tööriistad, pottsepakedrad, vokit, tikkimisraamid, sõtkeveskid, basstrummid, fotoportreede valmistamiseks vajalik aparaat, sepaääsid ja muu, mis võiks kõrgema klassi sanatooriumi hulludele külalistele huvi pakkuda.

“Daam, kes teeb nurgas mudakooke,” sosistas hooldusarst, “pole keegi muu kui Lula Lulington, novellikogu “Miks armastada armastajaid” autor. See, mida ta praegu teeb, pakub ta ajule pärast ränka loometööd vajalikku puhkust.”

Olin nimetatud raamatut näinud. “Miks ta seda teeb, selle asemel et järgmise kirjutamise kallale asuda?” küsisin mina.

Nagu näed, polnud mu ajud veel nii pehmed kui arstid arvasid.

“Härra, kes letrisse vett kallab,” jätkas hooldusarst, “on Wall Streeti börsimaakler, kellele ületöötamine saatuslikuks sai.”

Panin mantlinööbid kinni.

Hooldusarst seletas rõhukalt, et need, kes Noa laevadega mängivad, on arhitektid, Darvini “Evolutsiooniteooriat” lugevad mehed on ministrid, puusaagijad on advokaadid, sinise sviitriga talalakkujaga Ibsenist rääkivad daamid kuuluvad seltskonna kooarkihti, põrandale magama heitnud mees on neurootiline miljonär ja too, kes väikest punast vankrit mööda ruumi veab, on tuntud näitleja.

“Teie tundute olevat päris tugev,” ütles hooldusarst mulle. “Arvan, et teile oleks parim vaimne lõõgastus väikeste kivirahnude veeretamine üle mäetipu ja nende tagasitoomine.”

Kui ma olin sada jardi eemale läinud, küsis mulle järele jõudnud ihutohter: “Mis viga?”

“Viga on selles,” vastasin, “et siin pole ühtki aeroplaani. Niisiis ei jää mul muud üle kui rõõmsalt ja kärmelt jalgteed mööda mäeja-

lamil paistvasse jaama sörkida ja esimese kivisöerongiga linna tagasi sõita.”

“Olgu,” sõnas tohter. “Ilmselt on teil õigus. Mulle tundus samuti, et see koht teile eriti hästi ei sobi. Kuid te vajate puhkust – absoluutset rahu ja füüsilist tegevust.”

Hilisõhtul läksin linna hotelli ja teatasin administraatorile: “Vajan rahu ja füüsilist tegevust. On teil anda mulle tuba, kus on pikk välivoodi ja kas saaksite saata jooksupoisi seda tõstma sel ajal, kui ma puhkan?”

Administraator hõõrus nähtamatut plekki küünel ja vahetas fuajees istuva valget kaabut kandva pika mehega vargsi pilke.

Mees tuli minu juurde ja küsis mult viisakalt, kas olen näinud läänesissekäigu ees kasvavat põõsastikku. Ma polnud näinud, niisiis näitas ta mulle seda ja vaatas mu siis üle.

“Arvasin, et oled üks nendest,” ütles ta lahkelt, “kuid nähtavasti on sinuga kõik kombes. Mine parem arsti juurde, vanapoiss.”

Nädal hiljem mõõtis tohter uuesti mu vererõhku, seekord ilma eelneva napsita. Mulle tundus ta nüüd vähem Napoleoni sarnane. Mulle ei meeldinud ka ta sokid, mis seekord olid pruunid.

“See, mida vajate,” otsustas ta, “on mereõhk ja seltskond.”

“Kas näkineitsi...” alustasin, kuid tohter võttis professionaalse hoiaku.

“Viin teid isiklikult,” ütles ta, “Long Islandi rannikul asuvasse hotelli “Bonair” ja jälgin, et viiksite end taas vormi. See on vaikne mugav sanatoorium, kus teie tervis peaks peagi taastuma.”

Hotell “Bonair” osutus üheksasaja toaga moodsaks võõraste-majaks saare peakaldal. Kõik, kes polnud lõunasöögiks end korralikult riietanud, juhutati restorani kõrvalsaali, kus pakuti ainult kilpkonni ja šampanjat. Lahel saalisid rikkaste jahiomanike laevu-

kesed. Minu saabumise päeval seisis sadamas “Korsaar”. Nägin, kuidas härra Morgan seisis juustuvõileiba süües tekil ja vaatas ihaldavalt hotelli. Hotellis peatumine oli väga kallis lõbu. Maksmast keelduda ei saanud keegi. Kui tahtsid jalga lasta, pidid maha jätma oma pagasi, varastama lootsiku ja sõudma pimeduse varjus suurele maale.

Olin hotellis olnud ainult ühe päeva, kui võtsin administraatori laualt pataka hotelli logoga blankette ja saatsin sõpradele telegrammid palvega saata mulle põgenemisraha. Pärast seda, kui olime doktoriga golfväljakul ühe krocketipartii teinud, tegime murul lõunauinaku.

Kui linna tagasi jõudsimel, tuli talle äkki midagi meelde. “Muide,” küsis ta, “kuidas te end tunnete?”

“Nagu uuesti sündinu,” vastasin mina.

Seekord oli konsultant teine. Kui ei olda päris kindel, kas maksatakse või mitte, pööratakse sulle kas maksimaalset tähelepanu või suhtutakse sinusse ülima hoolimatusega. Niisiis viis mu ihuarst mu teise tohtri juurde konsultatsioonile. Kuulanud ära paari sõnaga esitatud lühiülevaate mu kaebustest, vaatas ta mu ülima tähelepanuga läbi. Ta sooritas minu kallal mõningad koordinatsiooniharjutused.

“On teil esinenud peavalusid kukla piirkonnas?” küsis ta. Vastasin eitavalt.

“Sulgege silmad,” käskis ta. “Nüüd pange jalad kokku ja hüppake nii kaugele taha, kui suudate.”

Olen alati olnud hea kinnisilmi tagurpidi hüppaja, niisiis tegin, mida ta käskis. Lõin pea vastu vannitoa ust ära. See oli lahti ja ainult kolme jala kaugusel. Tohter vabandas ette ja taha. Ta polnud arvesse võtnud, et vannitoa uks on lahti. Ta pani selle kinni.

“Nüüd puudutage parema nimetissõrmega nina,” lausus ta.

“Kus see on?” küsisin mina.

“Teie näos,” sõnas tema.

“Ma pidasin silmas oma paremat nimetissõrme,” selgitasin mina.

“Oh, vabandage mind,” ütles arst. Ta avas uuesti vannitoa ukse, nii et ma sain oma parema nimetissõrme ukse vahelt kätte. Kui olin oma imetusväärse kunsttuki ette kandnud, ütlesin: “Ma ei taha teile sümptomite osas pettumust valmistada, doktor. Mulle tundub, et mul tõesti kukla taga veidi valutab.” Tohter ignoreeris sümptomit ja kuulas hoolikalt viimase moeröögatusena välja tulnud pennisuuruse kuuldeotsikuga stetoskoobiga mu südant. Tundsin end nagu trubaduur.

“Nüüd,” käskis ta, “galopeerige viis minutit ruumis ringi nagu hobune.”

Andsin hobuse jäljendamises endast parima ja see kukkus mul nii hästi välja, et oleksin vabalt võinud diskvalifitseerida suurema osa Madisoni väljaku pargis galopeerivatest peršeronlastest. Pärast seda käis tohter uuesti pennisuuruse kuuldetoruga mu rinna üle.

“Meie suguvõsas pole tatitaudi esinenud,” ütlesin talle.

Konsulteeriv arst tõstis oma nimetissõrme kolme tolli kaugusele mu ninast. “Vaadake mu sõrme,” käskis ta.

“Olete te kunagi püüdnud perš...” alustasin, kuid arst, kes oli juba veidi närviliseks muutunud, läks testiga edasi.